

PISMA ČITALACA

TAIZE – KAMP LJUBAVI I TOLERANCIJE

Zajednica Taize nalazi se u Francuskoj pokrajini Burgundija i postoji od 1940. godine. Dvadesetpetogodišnji brat Rože napustio je rodnu Švajcarsku i kupio napuštenu kuću na mestu današnjeg kampa. Kamp je ubrzo osnovan i počeo je da radi.

Brat Rože je želeo da, u jednom od najtežih civilizacijskih razdoblja Evrope, okupi što veći broj ljudi kojima je bila potrebna pomoć. Kamp u početku nastajanja nije obećavao mnogo i nije se očekivalo da će vremenom postići današnji značaj.

Zajednica u Taize-u danas je nadaleko poznat kamp, kroz koji godišnje prođe više desetina hiljada ljudi najrazličitijih religijskih opredeljenja iz celog sveta. Monasi koji čine bratstvo ovog kampa, dolaze iz različitih hrišćanskih denominacija koje poznaju instituciju monaštva ili celibata.

Zajednica Taize ne pripada ni jednoj do sada postojećoj hrišćanskoj denominaciji. Njen koncept predstavlja autentičan pokušaj okupljanja vernika iz celog sveta. Kamp jeste hrišćanskog karaktera. U razgovoru sa bratom Rišarom saznao sam da kamp posećuju budisti i pripadnici drugih religija. To je vrlo retka pojava, ali ipak zabeležena. Međutim, molitveni život i celokupne navike prilagođene su hrišćanskom verovanju. Pristup i dobrodošlica ukazani su svakome ko se u takvim okolnostima pronalazi.

Molitveni život utemeljen je na osnovnim postulatima Svetog Pisma i hrišćanske tradicije. Tekstovi zastupljenih molitvi u kampu inspirisani su starozavetnim i novozavetnim citatima. Neke pesme su doslovni prepisi iz poslanica apostola Petra i Pavla. Postoje pojedine molitve upućene Mariji (Isusovoj majci) u kojima je ona opevana kao Presveta devica i Bogorodica. Te pesme specifične su isključivo za pravoslavno i rimokatoličko predanje, odakle su kompletno (tekst i melodija) preuzete. Svi ostali tekstovi apsolutno su univerzalno hrišćanski i jednako prihvatljivi svima kojima je prihvatljiva vera u Hrista. Muzika je specifična i najviše ima sličnosti sa tradicionalnim pevanjem koje je zastupljeno npr. u rimokatoličkim katedralama ili baptističkim zajednicama. Prisutno je višeglasno pojanje hora praćeno zvukom orgulja i gitare.

U kampu su prisutne ikone, što je takođe odlika pravoslavne i donekle rimokatoličke tradicije. Već u XVI veku sa pojavom luteranskog protestantizma dolazi do stvaranja reformisane crkve koja u potpunosti odbacuje ikone i kipove

kao idolopokloničke elemente. Od tada do danas naredne denominacije koje su ponikle na reformacijskom temelju složne su po pitanju ikona i kipova. Prisustvo njih u Taize-u još je jedno polje na kojem se ogleda poziv protestantskim crkvama na tolerantan stav prema pravoslavnima i rimokatolicima, ali bez nametanja da je bilo čiji stav ono što treba prihvatiti kao ispravno doktrinarno učenje.

Pogrešna je interpretacija da je ovde reč o ekumenskoj ideji, te nije korektno tvrditi da ovakav koncept ispovedanja narušava evharistijsko jedinstvo tzv. tradicionalnih crkava. Teološko postavljanje pitanja Evharistije i eklisilogije nije cilj okupljanja u kampu. Ne može se reći da je evharistijsko jedinstvo ovde narušeno, jer pitanje Evharistije ovde se uopšte ne postavlja. Svako može i treba da se pričešćuje u zajednici iz koje dolazi. Pričešće je i ovde omogućeno, ali ne kao obaveza i primer pravilnog ispovedanja.

Ideja zajednice Taize nije postizanje evharistijskog jedinstva, što je glavni cilj ekumenskog pokreta. Stoga, poredjenje ovog kampa sa pojmom ekumene nije smislen. Ne postoji objektivan razlog zašto bi se te dve ideje (ideja tolerancije i ideja ujedinjenja) poredile ili poistovećivale.

Iako Žan Boze u delu Protestantizam – kratka povijest, kamp Taize naziva pojedinačnom protestantskom skupinom koja je sklona katoliciziranom ponašanju, čini se da taj stav ne stoji u potpunosti. Taize ne pretenduje da postane nova denominacija unutar hrišćanstva ili nova religija. Dogma svake hrišćanske denominacije je potpuno prihvatljiva. U kampu ne postoji nikakva katiheza kojom bi se propovedalo izvesno dogmatsko učenje. Razgovori i predavanja u kampu više su usmereni na etiku hrišćanskog života, čije osnove imamo u Bibliji kao zajedničkom autoritetu svih hrišćana.

Tokom boravka u kampu afirmiše se međusobna komunikacija gostiju (pretežno laika) koji dolaze iz najrazličitijih krajeva sveta. Cilj je da se gosti kampa međusobno upoznaju i da ostvare što više kontakata. To je realna ideja, jer u kampu, gotovo u svakom trenutku, boravi između 1000 i 4000 ljudi. Ideja je da ljudi kroz upoznavanje drugog i drugačijeg od sebe, budu spremni da ga prihvate i razumeju.

Taize svojim delovanjem podržava učešće svakog vernika u onoj verskoj zajednici iz koje potiče. To je dokaz da ovde ne postoji plansko ubeđivanje jednih da prihvate način verovanja drugih. Svako hrišćansko ispovedanje je prihvatljivo. Ovim se daje prioritet Pavlovim rečima iz Novog Zaveta (Rimlj. 3,19-28) da je vera u Hrista ono po čemu ćemo biti opravdani.

Cilj Taize-a je da okupi ljude različitih uzrasta, vera, nacija, rasa, uopšte identiteta u najširem smislu te reči, kako bi pokušali, uprkos razlikama, da izvesno vreme žive i da se mole zajedno. Ovde se ne govori o ujedinjenju hrišćanskih ispovedanja u jedno. Ovde se prevashodno govori samo o toleranciji između onih koji veruju na različite načine. Čini se da je najveći razlog eventualnih nesporazuma upravo neuzimanje u obzir pravog smisla ovog manastirskog kampa.

Cilj je pružiti primer kako je moguće živeti i moliti se u prisustvu onoga ko je drugačiji ili dolazi iz potpuno drugačije kulture. Iskustvo u Taize-u pokazuje nam da je to moguće, ukoliko svako bude spreman da da mali doprinos prihvatanja drugog sa svoje strane.

Kroz zajedničku molitvu ponuđena je ideja tolerancije, utemeljena na bazičnim vrednostima hrišćanskog etosa koji je prisutan kako u hrišćanskom ispovedanju, tako i u drugim religijama, pa u krajnjoj liniji i u prirodnom pravu. Pod hrišćanskim etosom podrazumevamo dekalog dat Mojsiju i novu zapovest koju Hristos daje u Jovanovom Evanđelju (13,34). Ukoliko starozavetni dekalog uporedimo sa budističkim zapovestima, uočićemo sličnost. To upućuje na zaključak da se izvorni etos drevnih religija ili filozofija oslanja na najosnovnija antropološka načela poštovanja i uvažavanja drugog. Ako je uvažavanje i život sa drugim zapovest data drevnom čoveku, koliko ona treba da bude važnija savremenom hrišćaninu?!

Onaj ko boravi u kampu može primetiti da među gostima ima onih koji se izjašnjavaju kao ateisti ili agnostici. Veći procenat gostiju dolazi iz hrišćanskih ubedjenja, tako da su i ateisti i agnostici prisutni u veoma malom broju.

Možda je prisustvo ateista i agnostika koji godinama dolaze u Taize najbolji pokazatelj autentičnosti tolerancije o kojoj je reč. Nivo tolerancije u jednom okruženju najbolje je meriti kroz utisak onih koji su u tom okruženju manjina.

Boravak u Taize-u navodi nas na pitanje koja religija ili denominacija unutar hrišćanske religije može empirijski dokazati istinitost svoje doktrine (dogmatskog učenja). Koja religija empirijskim dokazivanjem svoje doktrine može osporiti učenja druge religije? Na osnovu čega je moguće reći da oni što veruju drugačije ne znaju pravu istinu, da će stradati ili biti kažnjeni? Koji argument može biti dovoljno jak naspram obećanja da će svaki koji veruje biti spašen?!

Tada dolazimo do odgovora – vera. Možda najbolju definiciju vere nalazimo kod apostola Pavla, u poslanici Jevrejima (11,1) gde se doslovno ističe da je vera "osnov svega čemu se nadamo, potvrda stvari nevidljivih."

Ono u šta se veruje ne podleže proveru i ne može se pobiti. Ono u šta mi verujemo i što je nama sveto, ne mora biti izvor svetosti drugome. Ali, ni ono što je sveto drugome, ne mora biti sveto nama. No, ako je vera drugoga ugrožena našom verom, koji legitimitet imamo da bismo tražili da nama naše ispovedanje bude dozvoljeno?

Vera je subjektivna, te je upravo u tom diskursu suprotna nauci koja bi trebalo da bude objektivna. Pošto je suprotna nauci, onda ne mora biti empirijski dokazivana. Dovoljno je da se čvrsto i iskreno veruje i živi po njoj. Tada, vera je prava.

Verski identitet je najjači, jer ono u šta se veruje ne može biti obrisano i promenjeno. Svako nasilno nametanje (fizičko ili verbalno) drugačije vere i govorenje kako je ispravno verovati, ugrožava najintimniji deo ličnosti svakog

čoveka. Zato cilj Taize-a nije da uverava ili razuverava. Uloga Taize-a je da pokaže model tolerancije koji tamo živi decenijama. U tome se ogleda veličina i autentičnost ove zajednice.

Kroz zajedničke molitve na najrazličitijim jezicima sveta, razgovore, obroke, večernja druženja uz muziku raznih naroda jedni drugima pokazujemo da smo spremni da prevaziđemo razlike.

Tek kad stanemo pred lice drugog, pre nego što ga i upoznamo i saznamo kojim jezikom govori i kom se Bogu moli, svesni smo da je pred nama jedno ljudsko biće. To biće je nečiji brat; ono pripada veri u koju čvrsto veruje, kulturi koju poštuje, naciji kojom se ponosi, porodici koju voli. Tek kad se nađemo pred ogoljenom ličnošću ili kao takvi stanemo pred drugog, podsećamo se šta znači biti čovek i da je dostojanstvo ljudskog bića jedino koje nema cenu i za koje nikada ne sme postojati kriterijum – uprkos svim identitetima koji čine deo njega.

N. D. Milinović,
student teologije i pedagogije,
Univerziteta u Beogradu.